

Evaluering av seksårsreformen - delrapport 1

Hva har skjedd i norske førsteklasse rom mellom 2001 og 2021?

Større fokus på bokstavinnlæring, mer varierte arbeidsformer, mer lærerstyrt lek og mer bruk av uteskole. Det er noen av de største forskjellene forskerne har funnet mellom førsteklasse i 2001 og 2021, i første delrapport i evalueringen av seksårsreformen.

RAPPORT | SIST ENDRET: 13.12.2022

Tittel:

«Hit eit steg og dit eit steg» - sakte, men sikkert framover? En systematisk kartlegging av premisser for og trekk ved førsteklasse.

Rapporten:

[Last ned rapporten \(pdf\)](#)

Forfatter:

Elisabeth Bjørnstad, Trine Myrvold, Cecilie Pedersen Dalland og Silje Hølland

ISBN:

978-82-8364-450-0 (Nettutgave)

Utgiver:

OsloMet

År:

2022

Rapportserie: Evaluering av seksårsreformen

Oppdraget med å evaluere seksårsreformen ble våren 2020 tildelt OsloMet. Oppdraget er et svar på Stortingets innstilling om behovet for en evaluering av seksårsreformen med sikte på å innrette skolen slik at den ivaretar behovene til de yngste elevene i skolen.

Evalueringen er basert på resultater fra tre spørreundersøkelser til skoleeiere i 114 kommuner, skoleledere i 381 skoler, og 1041 førsteklasse lærere. I tillegg har det vært

gruppeintervjuer med elever, og intervjuer av lærere.

Hele forskningsprosjektet skal svare ut:

- Hvordan ivaretas de yngste barna i skolen i dag, og i hvilken grad er denne praksis i tråd med anbefalinger gitt i tidligere forskning?
- I hvilken grad er intensjonene i seksårsreformen ivaretatt i dagens skolesystem?

OsloMet har tidligere levert en sammenstilling av relevant forskning om seksåringene i skolen fra prosjektet.

Delrapport 2: Et blikk inn i førsteklasse rommet, - Lek, læring og vennskap ble publisert høsten 2023. Rapporten er basert på observasjonsdata fra 15 klasserom og intervjuer med elever, lærere, skoleledere og skoleeiere.

Sluttrapporten med endelige analyser skal leveres i 2024. Resultatene i delrapportene må derfor leses som foreløpige.

Hovedfunn

- Leken i klasserommet har blitt mer organisert sammenlignet med 2001.
- Mer varierte arbeidsformer i 2021, men mer fleksible undervisningsøkter i 2001.
- I 2021-klasserommet er det sterkere fokus på bokstavinnlæring.
- Arbeidet med overganger mellom barnehage og skole er mest etablert på ledernivå.

Leken i klasserommet har blitt mer organisert

Samlet sett viser evalueringen at lek på barnas premisser hadde en sterk posisjon i klasserommet til seksåringene under Reform 97. I 2021-klasserommet har leken mistet noe av sin posisjon i til fordel for mer lærerstyrte og lærerledede aktiviteter. Forskerne mener at det kan bety at barna nå må innrette seg et mer lyttende og oppgavefokuset klasserom.

I 2001 var lek barna selv tok initiativ til den aktiviteten lærerne hyppigst benyttet seg av. Hele sju av ti lærere oppga at de benyttet mye tid på dette. I 2021 er det er kun litt under halvparten av lærerne som rapporterer at de benytter mye tid på dette. Forskerne ser imidlertid at lærerne i dag tilrettelegger hyppigere for lek enn hva som var gjeldende i 2001. Resultatene så langt i evalueringen tyder på at i 2021 benyttes

lek mer de første tre månedene, enn som en stabil aktivitet i førsteklasse rommet over tid.

Samtidig viser evalueringen at både skoleeiere, skoleledere og lærere er enige i at fagfornyelsen gir økt vekt på lek, utforskning, kreativitet og variasjon i undervisningen.

Mer varierte arbeidsformer i 2021, men mer fleksible undervisningsøkter i 2001

I 2021 har arbeidsformene i klasserommet blitt mer varierte. Lærerne varierer mellom høytlesning (52 prosent), frilek (47 prosent), lek tilrettelagt av lærer (42 prosent), bruk av helklassesamtaler (44 prosent) og at lærer forteller og gjennomgår (45 prosent). 92 prosent oppgir at de gjennomfører uteskole. 85 prosent gjennomfører dette minst en gang i uken.

I de tre første månedene av skoleåret legger lærerne mest vekt på å jobbe med barnas trygghet og sosiale kompetanse, etablere et godt klassemiljø, tilpasning til skolens regler og rutiner og frilek ute og mindre tid på stillesitting og oppgavejobbing. Dette er i tråd med det som skolelederne synes det er viktig at barna har med seg fra barnehagen.

Lærerne fra 2001 rapporterte om mer fleksible undervisningsøkter, mens det i 2021 er mer enkeltøkter på 45 og 60 minutter. Endringen kan ha sammenheng med at førsteklasse lærerne i 2001 hadde større frihet til å organisere og tilrettelegge dagen slik de ønsket, uavhengig av resten av skolen og trinn. I dagens klasserom kan det synes som om at førsteklasse er mer avhengig av å følge samme organisering som resten av skolen.

I 2021-klasserommet er det sterkere fokus på bokstavinnlæring

Den største endringen finner vi når det gjelder bokstavinnlæring. Mens 37 prosent sier at de arbeidet med skriftspråkstimulering i 2001, oppgir hele 97 prosent av lærerne at de arbeider med bokstavinnlæring daglig eller flere ganger i uka i undersøkelsen fra 2021. I underkant av halvparten av lærerne bruker mye tid på bokstavlæring den første tiden i førsteklasse og 78 prosent av lærerne forventer at elevene skal lære å skrive og å lese enkle ord før jul i 1. klasse.

Forskjellen i bruk av læreverk er også betydelig. Der 41 prosent svarte at de brukte læreverk i 2001, sier 72 prosent av 2021-lærerne at de bruker læreverk daglig eller flere ganger i uka. Noen lærere fremmer også et positivt syn på at det nå er «stuerent» å jobbe med bokstaver i førsteklasse, noe de mente ikke var akseptert i R97.

I tillegg kan det nevnes at profesjonssammensetningen har endret seg betydelig på disse 20 årene. I undersøkelsen fra 2001 (evalueringen av R97) svarte 306 av 510 respondenter at de hadde førskolelærerutdanning, mens i 2021-utvalget har det snudd. Bare 123 av 531 rapporterer at de har barnehagelærerutdanning.

Arbeidet med overganger mellom barnehage og skole er mest etablert på ledernivå

Rapporten undersøker også hvilken styring og satsning som gjøres på arbeidet med de yngste elevene fra skoleleiere og skolelederes side. Flertallet av skoleeierne mener at det er et godt samarbeid mellom barnehagene og skolene i overgangen mellom barnehage og skole. De fleste eiere har etablert møteplasser mellom rektor og barnehagestyrer. En av fire skoleeiere har rutiner eller planer for å sikre sammenheng i arbeidsmåter mellom barnehage og skole.

Det er derimot færre møteplasser på lærernivå om overgangen. Flere lærere har ikke kjennskap til, eller er involvert i planarbeidet til tross for at det er de som skal tilrettelegge for en god skolestart. Resultatene tyder også på at det er vanskeligere å etablere et godt samarbeid mellom barnehage og skole når skolen må samarbeide med mange barnehager.

Det er også betydelig variasjon i de pedagogiske tiltakene og hvilke opplegg som iverksettes i forberedelsene til skolestart. Noen lærere har fokus på lek, tilvenning og å bli kjent med det fysiske miljøet. Andre har mer vekt på skolerettede aktiviteter og rutiner.

Om denne rapporten

Denne rapporten er første delrapportering fra Evaluering av seksårsreformen og «Klasserommets praksisformer 20 år senere – en evaluering av seksårsreformen (Reform 97) og de yngste barnas skolehverdag.

Hovedmålet med evalueringen er å belyse de yngste barnas skolehverdag i et 20-års perspektiv, fra Reform 97 og Læreplanverket for den 10-årige grunnskole (L97) til dagens læreplan LK20 (Fagfornyelsen).

I rapporten kartlegger forskerne hva som karakteriserer dagens klasseromspraksiser og trekk ved førsteklasse, samt hvilken styring og satsning som gjøres på arbeidet med de yngste elevene fra skoleleiere og skolelederes side.

Rapporten belyser følgende fem sentrale forskningsspørsmål:

1. I hvilken grad og hvordan styrer skoleeier og skoleledere arbeidet med de yngste elevene?
2. Hvordan arbeider skoleeiere, skoleledere og lærere for å sikre gode overganger mellom barnehage og skole?
3. Hva kjennetegner organisering og undervisningsformer i dagens førsteklasse?
4. Hvilke endringer i trekk ved førsteklasse har skjedd de siste 20 årene?

5. Hvordan tolker skoleeiere, skoleledere og lærere Fagfornyelsens (LK20) betydning for de yngste eleverne?

De fem spørsmålene belyses med data fra spørreundersøkelser og intervjuer